

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΒΙΛΑ

Δέν είναι μονάχα ο Κάιζερ που καταγίνεται με μανία στη φιλολογία και μάλιστα στην ποίηση. Έχουμε το βασιλέα της Τσερναγόρας Νικόλαο που συχνά πλουτίζει τα σέρβικα γράμματα με έργα αν'δχι μεγάλης μὰ πάντα σοβαρής αξίας. «Ο Ποιητής και η Βίλα» είναι το τέταρτο μεγάλο έργο του γραμμένο σε στίχους. Είναι έπος καθάρια έθνικό, που σ'αυτό μέσα ο βασιλέας Νικόλαος με αρκετή τέχνη και σφοδρό λυρισμό πλέκει εγκώμια στους ήρωες της Πατρίδας του, εκφράζει τους πόθους του και προσπαθεί να προφητέψει το μέλλο του παλληκαρίσιου λαού του.

Η Βίλα με την όποια ο ποιητής κουβεντιάζει, δέν είν' άλλο παρά η Μοῦσα των Ελλήνων, με τη διαφορά πως η Βίλα δέν έχει δουλειά μόνο με τους ποιητάδες, όπως στους Έλληνες, αλλά και με άλλους ανθρώπους, που έτυχε νά'γαπήσει και να τους έχτιμήσει, προπάντων με τους ήρωες του έθνους της, — η Βίλα ανήκει σε ώρισμένη χώρα και έθνος — που πηγαίνει και τους προλέγει τον κάθε κίντυνο που τους περιμένει. Στο έργο αυτό του Νικολάου, η Βίλα δηγείται στον ποιητή, πως ο Στεφάν Δουσσάν εξέδραμε μια φορά κατά το Τσάριγραδ (Κω/πολη), και λέγει για τον έαφτό της: «Τον καιρό κείνο γώ βρισκόμουν στο δικό σας (το σέρβικο) στρατόπεδο· τη μέρα πετούσα με τα λαφριά φτερά μου από πάνω απ' το στρατόπεδο και τη νύχτα είμουνα στις σκηνές πλάι σε κείνον που παιζε την άρπα και μεθούσε τους στρατιώτες με τα μελιστάλαχτα τραγούδια του και τους έδινε θάρρος για τη δόξα και τη νίκη».

Έπειδή έχει τα λαφριά φτερά της και πετά παντού η Βίλα χωρίς να τη βλέπει κανείς, ξέρει το τί γίνεται στη χώρα της που προστατέδει και στα τρογυρινά μέρη, για τοῦτο όταν υπάρχει κανένας κίντυνος προειδοποιεί το μεγαλύτερο άρχηγό της που ακούγει τις συμβουλές της και τότε τότε τη στέρνει να είδοποιήσει και κάναν άλλο. Καμιά φορά τυχαίνει κείνον που προειδοποιεί να μην ακούγει τις συμβουλές της και της μιλεί μ' αυτά τα άγενή λόγια: «Είσαι ανόητη μάδρη Βίλα!», αλλά κείνη τον καταπαίθει: ως τα στερνά πως έχει δικιο και κείνος την ακούγει και συμφωνάει μαζί της.

Αφτή είναι η παράδοση για τη Βίλα κ' έτσι παρασταίνεται στα δημοτικά τραγούδια τῶ Σέρβων. Τέτοιο χαρακτήρα έχει και το τελευταίο έργο του βασιλέα Νικολάου, όπου ο ποιητής τη φωνάζει νά'ρ-

θει γιατί, λέει, έχει πολὺν καιρό να τον επισκεφτεί και θα τονέ λησμονήσει: «Μπάς και ξεχάστηκες με στα βουνά ή στις σπηλιές;» τη ρωτάει ο ποιητής, ή μπάς και πετάς πάνω απ' το Μπάρ βλέποντας την Αδριατική θάλασσα; Η μπάς και με παράτησες, έσύ ὠ πεισματάρη Βίλα, γιατί μπήκα στα πενήντα; Αχ, μη το σκέφτεσαι άφτό, τα νιάτα της ψυχής δε χάνονται απ' την επιρροή του Χρόνου.....»

Έρχεται ή Βίλα και του κάνει την παρατήρηση τούτη: «Έσύ άρχισες να παραδίνεσαι στις ανθρώπινες μικροφροντίδες και γελιέσαι με του κόσμου τις κολακείες!... Σε βλέπω συλλογισμένο στο τιμόνι της βάρκας σου και φοβάσαι μήπως σπάσει σε κανέναν υποθαλάσσιο βράχο. Κόιταξε καλά! Η βάρκα άφτή ή ριχμένη στα κύματα είναι σε σένα παραδομένη και μπιστεμένη και κρατιέσαι και σπάνεις το κεφάλι σου, πως να τη σώσεις απ' τη σύγκρουση. Για άλλο τίποτα μη φροντίζεις....»

Φανερό είναι πως ή βάρκα που παλέδει με τα κύματα συμβολίζει το Μαυροβούνι που πολλές φορές βρέθηκε σε «αδιέξοδη» θέση. Κατόπι ή Βίλα μιλεί για το άδερφικό έθνος, τους Σέρβους, και λέγει πως πήρανε την κατηφοριά και τώρα δέν υπάρχουν ανάμεσό τους οι παλιοί ήρωες. «Αχ, τραγουδιστή μου, του λέγει, δε θέλω να σου πῶ για το Σέρβο, γιατί σὺ ὁ ίδιος είσαι Σέρβος και ξέρεις τις πληγές της καρδιάς σου!» Ο ποιητής προσπαθεί να υπερασπιστεί τους Σέρβους, μὰ ή Βίλα του ρίχνεται και τονέ μαλώνει.

Κατόπι ο ποιητής λέγει πως οι νίκες και οι στέφανοι δέν τονέ κολακέδουν και δέν είναι σε θέση να ξεμπερδέψει τις μπερδεμένες Σέρβικες δουλειές και αν τυχόν σηκωνότανε κ' έκανε κάνα πραξικόπημα στο όνομα ὅλου του Σερβισμού θα τονέ υποψιαζότανε πως είναι εγωϊστής και πως δουλέδει για άτομικούς του σκοπούς....

Θέλοντας να βγει απ' το ρεαλισμό ο ποιητής, για να αναπαφτεί λίγο ή ψυχή του στον κόσμο της φαντασίας, σκέφτεται ένα έπεισόδιο, πως γένηκε ή λίμνη της Σκόδρας από τα πολλά δάκρια της Βίλας. Το έπεισόδιο είναι αρκετά ποιητικό: Μια φορά, λέγει, τότες που ο Θεός γκρέμισε το διάολο στον άδη, ρώτησε κείνους που του έμειναν πιστοί τί θέλει ο καθένας τους να τους κάνει. Τότες λοιπόν ή Βίλα είπε πως δέν είναι έφχαριστημένη, γιατί ο Θεός της έδωσε γαλανά ματια και καστανά μαλλιά και είπε πως αν δέν της τάλλάξει θα κλαίγει αιώνια. Ο Θεός δέν την άκουσε και κείνη από τα πολλά τα κλάματα τυφλώθηκε. Από τότες πέρασαν πολλοί αιώνες. Μια φορά ο Θεός βλέποντας κατά τη γήε, είδε μίαν άγνωστη του λίμνη κι όταν έμα-

θε πώς γένηκε απ' τὰ πολλὰ δάκρυα τῆς Βίλας, τῆς ἔδωκε τὰ μάτια τῆς ὅπως τᾶθελε καὶ τῆς δώρησε τὸ μέρος κείνο ποὺ λέγεται Ζέτα νὰ τῷ χεὶ στὴν κατοχή τῆς.

Τὸ ἐπεισόδιο τοῦτο μᾶς θυμίζει τὸ τάλαντο τοῦ πάππου τοῦ Νικολάου, Ράδ (Πέτρου τοῦ II) ποὺ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ κατάγεινε σὲ ζητήματα μεταφυσικά κ' ἔγραψε κ' ἓνα βιβλίο σχετικό, μὲ τὸν τίτλο «Ἡ ἀχτίδα τοῦ μικρόκοσμου», ἔργο ποὺ ὡς τὰ τώρα δὲν ξετιμήθηκε ὅσο ἔπρεπε.

Μὲ τὸ ἐπεισόδιο τῆς λίμνης τελειώνει ἡ πρώτη χυνοποριάτικη συνάντηση τοῦ ποιητῆ μὲ τὴ Βίλα καὶ συμφωνοῦνε νὰ ἰδωθοῦνε πάλι τὴν ἀνοιξή.

Πιστὴ στὸ λόγο τῆς ἡ Βίλα ἔρχεται τὴν ἀνοιξή μ' ἓνα λουλούδι στὸ χέρι γιὰ τὸν ποιητῆ, ποὺ τὸ κοψε, λέγει, ἀπὸ τὸ κάμπο τοῦ Κόσοβου. Ὁ ποιητῆς ἐπιχειρεῖ ἓνα ταξίδι μὲ τὴ Βίλα ἀπὸ τὸ Τσερνοσβίτς ὡς τὴ Σκόδρα, ὅπου στὸ δρόμο ἡ Βίλα τοῦ ἀνιστορεῖ τὴν ἱστορία τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους ἀπ' τὴς ἀρχές του ὡς τὴν πτώση τῆς Σερβικῆς αὐτοκρατορίας στὸν κάμπο τοῦ Κόσοβου. -Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου τῷ χεὶ πιασμένο ἡ ἱστορία αὐτή.

Σὲ πολλὰ μέρη ὁ ποιητῆς βγαίνει ὅξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ θέματός του καὶ παραδίνεται σὲ ποιητικούς ρεμβασμούς.

Τὸ ἔπος τοῦτο τοῦ βασιλέα Νικολάου ἂν καὶ εἶναι γιομάτο ἀπὸ ἱστορικὰ γεγονότα, σὲ πολλὰ μέρη πλημμυράει ἀπὸ καθάριο λυρισμὸ καὶ ἀπὸ ὑποκειμενισμὸ τοῦ ποιητῆ. Μαζὶ μὲ τὸ λυρισμὸ τὸ ἔργο τοῦτο ξεχωρίζει γιὰ τὴ σοφία του καὶ τὴν κριτικὴ ποὺ ξεπέφτει καμιά φορά σὲ τόνο σατυρικό, σὰν π.χ. καὶ ποὺ ἡ Βίλα ζωγραφίζει τὴς ἀδυναμίες τοῦ Σέρβου, δηλαδή καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ.

Τὸ ἔργο τελειώνει μὲ τὴ μάχη τοῦ Κόσοβου καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ Σερβικοῦ κράτους ἐκεῖ, καταστροφὴ ποὺ κατόπι ξανάφερε τὴν ξαναγέννηση τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἔκανε νὰ πάρει ἄλλο δρόμο, ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ ὡς τώρα, ἔχοντας ἓνα καὶ μόνο σκοπὸ, τὴν ἑνωσὴ ὅλων τῶ Σέρβων.

Αὕτῃ εἶναι ἡ περίληψη τοῦ ἔργου τοῦ Νικολάου ποὺ ὅλοι οἱ Σέρβοι τὸ προσδεχτήκανε μὲ μεγάλη χαρὰ γιατί καὶ μέσα βλέπουν ὅλοι τους τὴν ἱστορία σὰ σὲ καθρέφτη.

Ὁ βασιλεὺς Νικόλαος ἔχει γράψει καὶ πολλὰ ἄλλα ποιήματα, ποὺ ἀνάμεσό τους ξεχωρίζει τὸ «Θὰ πίνουμε κρασί» κτλ.

Πόλη

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ

ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

(ΣΑΠΦΩ)

Πανούργα κόρη τοῦ Διός, ἀθάνατη Ἀφροδίτη,
Σὺ, δολοπλόκα, ξάκουσε τὸν πόθο μου καὶ κάνε
στὶς λύπες καὶ κακοτυχίες, ἀδάμαστη νὰ μείνῃ
μέσα στὸ στήθια μου ἡ καρδιά. Κ' ἔλα σιμὰ μου πάλι,
σὰ μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρὸ, ποὺ στὴ φωνή μου ἀπάνου,
ἀφίνοντας γιὰ χάρη μου τοῦ Δία τὸ παλάτι,
τόλόχρυσο, ξεκίνησες μὲ τῷρμα σου τὸ θεῖο·
πουλιά, σπουργίτες ὁμορφοί, ταχύπτεροι σὲ φέρναν
μὲ δυνατό φτερούγισμα, σκίζοντας τὸν αἰθέρα
καὶ φάνηκες, πανέμορφη, πάνου στὴ γῆ τὴ μαύρη.
Τότες, ἀθάνατη Θεά, μὲ τὸ χαμόγελό σου,
μάρωταγες τί νᾶπαθα, γιατί σὲ προσκαλοῦσα,
ποιὸς πόθος τὴν καρδοῦλα μου οκληρὰ τὴν τυραννοῦσε,
ποιὸν ὁμορφο στὰ δίχτυα μου λαχτάραγα νὰ ρίξης,
γιὰ ποιὸς θνητὸς βουλήθηκε νὰ παίξῃ μετὰ μένα.
Κεῖνη, ποὺ πρὶν δὲ σέθελε, μοῦπες, θύρῃ κοντὰ σου
καὶ δῶρα θὰ σοῦ δώκῃ αὐτή, ποὺ πρὶν δὲν τὰ δεχόταν,
γλυκὰ φιλιὰ στὰ μάγουλα, καὶ ἀθέλητά σου ἀκόμα.
Ἔλα καὶ τώρα βγάλε μου τὴς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ μου,
χάρισε τῆς καρδοῦλας μου τὴ μόνη τῆς λαχτάρα,
καὶ πάλι γίνε μου, Θεά, σύντροφος καὶ ὁδηγός μου.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ

ΣΤΟ ΒΟΣΠΟΡΟ

Χαρισμένο τοῦ ΙΔΑ

Κι ἂν μ' ἐρωτεμένα
τοῦ Βορριά ἡ Νύφη
σ' ἀντικρύξῃ μάτια

Κι ἂν τῆς Δύσης ὅλης
λαίμαργα σὲ βλέπουν
τὰ τρανὰ παλάτια,

Πέ τους μνηστεμένον
ὁ Χριστὸς πὼς σ' ἔχει
μ' ἄλυτη ἀρραβώνα.

Πέ τους—μιὰ γιὰ πάντα—
πὼς θενὰ φορέσης
Γαλανὴ κορώννα.

ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΗ